

S	M	O	S	S	E	R	P	S	E
P	I	Z	Z	E	R	I	A	G	V
A	L	F	L	O	R	E	N	C	E
G	A	O	T	A	L	E	G	O	N
H	A	C	E	E	T	D	A	S	E
E	N	P	Q	M	R	S	S	L	T
T	O	F	I	U	O	C	A	E	I
T	P	I	Z	Z	A	R	L	P	E
I	N	I	M	I	R	I	A	A	T
C	A	P	P	U	C	C	I	N	O

De oplossing is:

.

OP REIS IN EIGEN STAD

EEN DAGJE ITALIË IN ANTWERPEN

Viva la bella Italia. Viva la dolce faR niente ! Leve het mooie Italië. Leve het zalige niets doen! Dat klinkt als muziek in de oren. Natuurlijk ga je de échte Italiaanse sfeer enkel in Italië opsnuiven. Maar niet getreurd als je thuis blijft.

Volare

https://www.youtube.com/watch?v=C-Bmb_4Zz-c

Eten en drinken, snoepen en smullen horen daar natuurlijk ook bij. Aan pittige pizza's en lekkere ijsjes geen gebrek! De liefde gaat via de maag, ook de liefde voor een land.

Romano con i Romani

En om helemaal 'Romein mét de Romeinen' 'te worden, willen we je graag helpen om ook 'drie woorden' Italiaans te spreken. Daarom geven we bij elke halte enkele **Italiaanse woordjes**. Als je daar enkele van kan onthouden ga je er onderweg zeker indruk mee maken, en misschien nog meer wanneer je terug thuiskomt: Ze gaan denken dat je écht in Italië hebt gezeten. Daarom zetten we de uitspraak er telkens achter tussen twee vierkante haakjes. Let goed op het accent.

Hoe gaat het?	Come va? [cómee vá?]
Het gaat goed, dank u.	Va bene, grazie.[va bénee, grázíee]
Vriend:	Amico. [amíco]
Vriendin:	Amica. [amíca]
Goede vriend, goede vriendin:	Caro amico, cara amica [cáro amíco; cára amíca]
Beste vriend, beste vriendin:	Carissimo amico, carissima amica [caríssimo amíco; caríssima amíca]
Goede morgen:	Buongiorno [boeondzjórno]
Welkom:	Benvenuto [benvenœto]
Hoe heet je?	Come si chiama? [kóme sie kieáma]
Waar komt u vandaan?	Lei, di dove è? [lei, di dóve è]
Zal ik u de stad laten zien?	Le faccio vedere la città ? [Le fátsjo vedére la tsjittà]

Met Bassie en Adriaan Italiaans leren

<https://www.youtube.com/watch?v=CpXB6qbn5g>

Wie vindt het?

Op de volgende pagina vind je in het vierkant namen die iets met Italië te maken hebben. Zowel horizontaal, verticaal als diagonaal moet je woorden doorstrepen. Met de letters die overblijven vind je twee woorden die zeggen dat je het uitstekend doet.

Schrap de volgende woorden:

ESPRESSO / PIZZERIA / SPAGHETTI / CAPPUCCINO / VENETIE / RIMINI / FLORENCE / GELATO / LASAGNA / MILAAN / NAPELS / ACQUA / ROME / PIZZA / PASTA

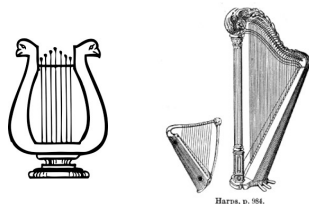
Vlaamse Opera

Frankrijklei 3

Musica è (Ramazzotti)

<https://www.youtube.com/watch?v=itZdQ38us0c>

Nog meer liefde vinden we in de opera. Liefdesdrama's lijken mooier en tragischer in het Italiaans. De meeste operacomponisten of scenaristen zijn niet toevallig Italianen. Weet je nog? In de kathedraal spraken we over het theater omdat Rubens zijn figuren altijd heel 'theatraal' afbeeldde met sprekende lichaamstaal. Aan de Sint-Carolus kerk telden we de muziekinstrumenten op de voorgevel.

Wanneer we nu die twee elementen van toneel en klassieke muziek samenvoegen dan spreken we over opera. Opera is bijgevolg muziektheater wanneer zangers ook toneel spelen (of toneelspelers ook zingen). De eerste opera werd gecomponeerd in Italië rond 1600. Lang geleden dus. De belangrijkste Italiaanse componisten zijn Monteverdi, Donizetti, Verdi, Puccini, Bellini. Als je deze reeks namen achter elkaar voorleest dan hoor je de muziek al, is het niet? Non é vero?

Rond de deuren en ramen zie je slingers met bloemen en fruit. Dit noemt men 'guirlandes'. We zien ook leeuwen, maskers en putti of kleine engeltjes. Helemaal bovenaan staat een lier: een muziekinstrument dat verwijst naar het oude Griekenland, meer bepaald naar het mooie liefdesverhaal van Orpheus en Eurydice. Monteverdi gebruikte dit verhaal om één van de eerste opera's te componeren: 'L'Orfeo'. Zoek dat maar eens op.

Als je de gevel bekijkt, tel eens hoeveel je van elk kan zien.
Hoeveel leeuwenkoppen? Hoeveel maskers? Hoeveel putti?

Lasciate mi cantare

<https://www.youtube.com/watch?v=DI00-EkdTCM>

Sint-Michielskerk

Amerikalei 165

Voor de bouw van deze kerk is de architect naar Italië gereisd om er voorbeelden te bestuderen. Dat merk je vooral binnen aan de indeling en de verhoudingen, de zuilen uit één stuk, de vloertekening en de **mozaïeken**.

ANDERE FOTO: BUITENKANT (beter dan het grijze timpaan v d voorgevel

In deze Sint-Michiels en Sint-Petruskerk vind je binnen, boven de poorten twee mozaïeken van deze heiligen. Boven de hoofdpoot staat de engel Michael, met in

zijn linkerhand een balans (soort weegschaal). Volgens het christelijk (en ook joods en islamitisch) geloof krijgt de mens na de dood een soort eindrapport waar hij geoordeeld wordt over goed en kwaad. Om een eerlijk en rechtvaardig

rapport af te dwingen houdt de engel nog een ander voorwerp in de rechterhand. Welk voorwerp is er hier op de foto verscholen?

Boven de zijpoot staat de **apostel Petrus**, herkenbaar aan de 'hemelse' kleuren blauw en goudgeel. Hij had van Jezus de opdracht gekregen om de mensen te helpen in de Hemel te geraken. Ook het voorwerp dat hij daarbij

nodig heeft, is op de foto verscholen. Kan jij zien wat het is? Inderdaad, hij is zowat de portier van de Hemelse feestzaal.

We leren enkele woordjes Italiaans voor een kerkbezoek.

Kerk:	chiesa [chjesa]	denk aan het Frans: église
Klokkentoren:	campanile [campanîle]	
Zon:	sole [sólee]	denk aan het Frans: le soleil
Licht	luce [loetsjee]	

Gillisplaats, de Waterpoort

Vroeger werden rond een stad dikke muren gebouwd om vijanden buiten te houden. Mensen konden binnen en buiten gaan door de versterkte stadspoorten. Deze poorten werden mooi versierd. Zeker ook in Antwerpen omdat wij fier zijn op onze stad en daar graag mee stoefen (pochen).

Men vroeg dan ook bekende kunstenaars om een ontwerp te tekenen. Waarschijnlijk heeft Rubens het ontwerp gemaakt van deze poort. Hij was op studiereis geweest in Italië en heeft daar goed gekeken naar mooie voorbeelden. Michelangelo (een heel belangrijke Italiaanse kunstenaar had zo'n poort gemaakt in Rome, de huidige hoofdstad van Italië. De poort die hier staat heet 'Waterpoort' omdat zij aan het water (van de Schelde) stond. Maar wij zouden haar ook de naam 'Wandelende poort' kunnen noemen omdat zij nog op andere plaatsen in Antwerpen heeft gestaan. Kijk naar de mooie versieringen, de leeuwen en de schattige deurtjes. Wil je weten wanneer deze poort gebouwd werd, kijk dan naar de datum die erop staat. Let op: die staat er in Romeinse cijfers op. De Romeinen gebruikten andere cijfertekens dan wij:

M = 1 000 D = 500 C = 100 L = 50 X = 10 V = 5 I = 1

Sommige cijferletters met een grotere waarde zoals 'M' en 'D' werden wel eens sierlijker geschreven: CID = M = 1 000 ID = D = 500

Even rekenen: Hoe oud is deze poort, als je weet dat ze gemaakt is in het jaar CID ID C XX IV (= MDCXXIV)? Deze poort is jaar oud.

We leren enkele woordjes Italiaans.

Poort	porta	denk aan portier, poortwachter
Water:	acqua	denk aan een aquarium: waterbak
Bron:	fonte	denk aan fontein
Leeuw:	leone	denk aan de leokoekjes

Sint-Jacobskerk

Lange Nieuwstraat 73-75

Heb jij er ook de pest in? Of heb jij de pest aan iemand? Heb jij al eens iemand gepest? Je weet toch wat de **pest** is? Het is een afschuwelijk besmettelijke ziekte. Alle landen werden er geregeld door getroffen, vooral grote steden zoals Antwerpen. Onze voorouders hadden er geen enkel medicijn tegen. Dat doet denken aan het covid-19 van nu.

Waarom vertel ik dit in deze kerk, meer bepaald in de kapel die toegewijd is aan de **heilige Carolus Borromeus**? Wel, kijk eens goed naar het schilderij op het altaar. Onderaan liggen zieke mensen te lijden, slachtoffers van de verschrikkelijke pest. Dit drama speelt zich in 1575 af in de Italiaanse stad **Milaan**. In het midden zie je Carolus Borromeus, de bisschop van die stad. Hij wil bemiddelen en bidt tot Maria en tot Jezus om deze zieke mensen bij te staan.

Hij organiseert de noodzakelijke maatregelen, niemand aanraken, alles ontsmetten, kleding koken, alle besmette personen veertig ('quaranta' in het Italiaans) dagen afgezonderd houden, dus in 'quarantaine' gaan. Niemand mocht er dan in of uit. Herken je dit?

Een applaus voor Carolus, vroeger, en onze dokters en verpleegsters, nu.

Zoek in de buurt van de kapel naar het grote glasraam waarop Carolus Borromeus nog een keertje staat afgebeeld (in de bovenste helft van het raam). Hij deelt de Communie uit. Aan wie? En hoe herken je ze?

We leren enkele woordjes Italiaans.

Veertig:	quaranta,[kwaránta]	denk aan 'quarantaine' of het Frans: quarante
Pest:	peste [péste]	
Ziek:	malato	denk aan het Frans: malade

Rubenshuis

Wapper 9- 11

We staan hier voor het huis van Pieter Paul Rubens (1577-1640). Onze allergrootste schilder waar we heel fier op zijn. Weet je nog? Rubens verbleef acht jaar in Italië. Hij sprak dan ook goed Italiaans (na zoveel woordjes wij ook al een beetje) en schreef zelfs brieven in het Italiaans. De prachtige Italiaanse gebouwen waren hem bij gebleven en hij wilde er ook iets van terugzien in zijn eigen huis. Rubens liet de portiek (de gevel van de binnenkoer) en het liefelijke tuinpaviljoen in barokke stijl bouwen, met Italiaanse allures.

Ben jij een verzamelaar? Van stickers, voetballers, schelpen, stenen of barbies? Wel, Rubens had een speciale kamer waar hij kunst verzamelde en daar waren mooie schilderijen, beelden en sierraden uit Italië bij. Sommige dingen kan je niet kopen, maar als je ze toch wil 'hebben', dan kan je ze altijd laten kopiëren. Zo heeft Rubens in zijn tuin een (kopie van een beeld staan dat hij in Rome had gezien. Ga op zoek naar deze stoere Hercules in deze tuin. Een boom van een kerel, gewapend met een knots. Maar als hij nu echt denkt dat het hier even warm is als in Italië, dan vergist hij zich toch wél.

We leren enkele woordjes Italiaans.

Museum:	museo [moezéjo]	
Tuin:	giardino [zjardíno]	denk aan het Frans: jardin
Verzameling:	collezione [colledzjóné]	
Fan:	fan	

Koninklijk Museum voor Schone Kunsten

Leopold de Waelplaats

Op dit enorm gebouw kan je deze beeldengroep terugvinden. Beschrijf de ruiter eens. Wat heeft hij in zijn hand? Ook voor dit gebouw vond men inspiratie in Italië. Kijk maar eens naar het Monument voor Italië en zijn eerste koning Victor Emanuel II in Rome. Kan je twee gelijkenissen vinden tussen dit **monument** en het **museum**?

1.

2. ...

In het zonovergoten Italië zorgen **fonteinen**, grote en kleine, voor verkwikkend drinkwater en frisse verkoeling, zowel voor spelende kinderen als voor speelse toeristen. Voor dit museum vind je een waterpartij die eb en vloed verbeeldt.

Elk uur komt het water op en na een uur zakt het weer. Maar klopt dit? Met andere woorden: heb je aan onze Noordzee ook om de twee uur eb en vloed? ☐ Ja

☐ Neen, maar ...

We leren enkele woordjes Italiaans.

Engel	angelo [ángelo]	herken je dezelfde medeklinkers vooraan
Paard:	cavallo [cavállo]	denk aan cavallerie: ruiters te paard
Standbeeld:	statua	denk aan staan , recht staan
Kar(retje):	carelle	denk aan een kar , een karos : -elle' is de verkleinvorm: karretje

Museum Maagdenhuis

Lange Gasthuisstraat 33

De weeskinderen die meer dan 300 jaar lang in dit tehuis werden opgevoed kregen hier 's zondags soms pap uit deze mooie kommen. Het waren enkel jonge meisjes, 'maagden' genoemd, vandaar de naam 'Maagdenhuis'.

Die kommen waren in aardewerk en werden hier in Antwerpen gebakken. Omdat de bekendste pottenbakker uit de streek van Faenza in Italië kwam die noemde men deze aardewerken potten ook **Faience** (spreek uit: fajaanse). Daarom wil ik ze je ook graag tonen op deze Italiaanse wandeling.

De kommen werden steeds prachtig versierd, beschilderd in prachtige kleuren: blauw, geel en groen. Je ziet hier twee voorbeelden: één brave en lieve afbeelding met Maria en haar Jezuskind, het andere een beetje gekker, met een chique heer met een soort zotskap. Welke kom zou jij kiezen? En waarom? Heb jij thuis ook zulke mooie kom voor je cornflakes? Misschien zelfs één voor jou apart? Je mag het mij steeds laten weten; stuur je me een foto? info@topa.be. (De foto van de mooiste kom wordt beloond met een verrassing).

We leren enkele woordjes Italiaans.

Meisje:	ragazza [ragádza]	
Jongen:	ragazzo [ragádzo]	
Eten:	mangiare [manzjáre]	denk aan het Frans: manger
Drinken	bevere [bévéree]	denk aan het Frans: boire

Ken je al deze lekkere pasta's? Welke nummer hoort bij welke pasta?

Je mag kiezen uit:

tagliatelle: nr. ...

ravioli: nr. ...

- spaghetti: nr. ...

- cannelloni: nr. ...

- lasagna: nr. ...

- penne: nr. ...

- fusilli: nr. ...

- spirelli: nr. ...

-

We leren enkele woordjes Italiaans voor een bezoek aan een restaurant.

- Gemakkelijk, want – oh, wat een toeval - in het Italiaans klinken de volgende menu's net hetzelfde als in het Nederlands (of is het andersom?)
- **Spaghetti:** spaghetti [spaghétti]
- **Pizza:** pizza [pídza]
- **Lasagna:** lasagna [lazáгна]
- **Tagliatelli** tagliatelli [talliatélli]
- **Macaroni** macaroni [macaróni]
- **Vermicelli** vermicelli [vermisjélli]

We leren enkele woordjes Italiaans voor een bezoek aan een restaurant.

Ober:	cameriere [kamerieere]
Smakelijk:	buon appetito [boeon appetieto]
Bord:	piatto [pieatto]
Dik:	grosso (voor een jongen), grossa (voor een meisje)
Vet:	grasso / grassa (bij een mannelijk / vrouwelijk woord)

Lange Nieuwstraat 43

Huis 'Sint-Franciscus'

De oude huisnaam geeft aan hoe populair de vrolijke Italiaanse heilige uit Assisi was. Vóór de invoering van de huisnummering in de 19de eeuw waren in Antwerpen liefst 21 burgerhuizen naar hem vernoemd.

Wil je het leven van Franciscus kennen, luister dan op Youtube naar zijn verhaal.

<https://www.youtube.com/watch?v=cwfCFAEE5Jc>

Lange Nieuwstraat 45, huis 'Bologna la Grassa' (= 'Bologna la Grassa')

De naam van dit huis 'Bologna' verwijst naar een stad in het Noorden van Italië. Omdat de stad zo bekend was voor zijn lekker eten, kreeg die een 'vette' bijnaam: 'la grassa' (de vette). Ik ben er zeker van dat je minstens een streekgerecht van deze stad kent. Denk eens goed na ... Denk aan die heerlijke 'spaghetti bolognese'. Die pasta is ook niet zo grasso of grassa! Maar willen jullie van zo'n pastagerecht niet echt 'grosso' / 'grossa' van worden, dan is een stevige portie groenten aan te raden. Ja, nu moet je bij je Italiaanse woordjes gaan kijken wat we bedoelen! Nu wil je zeker ook weten waarom dit huis 'Bologna la Grassa' heet? 400 jaar geleden woonden in dit huis ook rijke Italiaanse kooplui. Sommigen kwamen uit deze Italiaanse stad (in het Italiaans "Bologna"). En nu komt het ... de inwoners van Bologna waren bekend om hun lekker eten, vooral van pasta's. Arme mensen die minder te eten hebben, zijn mager en dus zijn mensen die het beter hebben qua eten, ook 'dikker'. En daar kom je van bij, en als misschien werden die daar wel 'grassa' van, **vet**. De stad Bologna kreeg alvast de bijnaam **'de vette'**.

Lange Gasthuisstraat 9-11, het posthuis

Vroeger bestond er geen post. Enkel koningen en kasteelheren lieten een bode te paard boodschappen ronddragen. Ca. 1600 werd de postdienst openbaar en kon iedereen tegen betaling brieven (poststukken) verzenden. Wanneer nu de papa of de mama een pakje bestelt, kunnen die al de volgende dag geleverd worden. Het gaat altijd maar sneller en sneller.

In de 18de en 19de eeuw blies er iemand op een hoorn, een soort trompet om de mensen te verwittigen dat de postbezorger te paard (een postiljon) of met de koets (postkoetsier) er aankwam. Hoe zo'n blaasinstrument er uit zag vind je hoog op deze gevel. Als je - veilig - de straat oversteekt, ga je die op de beste manier kunnen zien!

Wie kan dit zinnetje lezen zonder haperen: **'De koetsier poetst de postkoets met postkoetspoets'?**

We leren enkele woordjes Italiaans.

Post:	Posta	
Hoorn:	cornò [córnò]	
Brief:	lettera [letterá]	
Gasthuis:	ospedale [ospedále]	
Straat:	strada [stráda]	
		vele letters maken een brief herken je het Nederlands 'hospitaal'?

Lombardenvest en Lombardenstraat

De koningin van Lombardije,

gedicht van A.M.G Schmidt en liedje van Wim Sonneveld

<https://www.youtube.com/watch?v=YeVQID6Gm2k>

De naam van deze straten is afgeleid van een streek in Italië.
Weet jij ook waar juist Lombardije in Italië ligt?

We geven twee hints.

Het is de streek die het minst van alle met de zee verbonden is.

En de hoofdstad ervan is Milaan.

De streek van Lombardije ligt

0 in het Noorden

0 het Midden

0 in het Zuiden

Inwoners uit deze streek waren gespecialiseerd in het bankieren, zeg maar: in het uitlenen van geld.

We leren enkele woordjes Italiaans voor een kerkbezoek.

Geld:	denaro [denáro]	
Bank:	banca [bánca]	

Sint-Nicolaasplaats

Lange Nieuwstraat 3-5,

We zijn hier op de Sint-Niklaasplaats. Het is dan ook niet moeilijk om te raden wie er boven op die hoge sokkel zit midden op het pleintje. Juist, dé Sint, de goedheiligman, zit hier op een soort troon.

Sint-Nicolaas is een **bisschop**, die leefde rond het jaar 300, dat is meer 1700 jaar geleden. In de linkerhand houdt hij een groot **boek, de Bijbel**. Zie je zijn **zware mantel**? Daarmee beschermt hij de kindjes. Zie je ook hoeveel er dat zijn? Als je er voor staat zie je er maar twee maar ga wat naar links en je ziet het derde. Volgens een van de oude verhalen over Nicolaas, een legende, zou hij **drie jongetjes gered hebben uit een ton vol pekkel** (dat is heel erg zout water en dus heel pijnlijk). Dat verhaal wordt hier afgebeeld. Met zo'n straf wonderlijk verhaal wilde men in de verf zetten hoezeer Nicolaas zich in het algemeen voor arme kinderen had ingezet.

Wat heeft de Sint te maken met Italië? Jij weet toch waar Sint-Nicolaas vandaan komt? In de liedjes zingen alle (brave) kinderen dat hij met de stoomboot uit Spanje komt. Maar dat is maar 'half' waar. In ieder geval niet uit het Spanje waar je misschien al eens op vakantie bent geweest. Maar wel uit de stad Bari waar hij begraven is. Deze stad ligt in het Zuiden van Italië, maar behoorde vroeger tot Spanje. Kan je nog volgen? Kijk anders eens op een historische kaart van Spanje en Zuid-Italië.

Kom vooral eens terug vóór 6 december. Dan kan je de goedheiligman eraan herinneren dat hij het juiste cadeautje brengt.

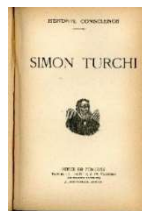
We leren enkele woordjes Italiaans.

Cadeautje:	Presente [présente]	synoniem: 'een presentje '
Sint-Nicolaas:	San Nicola [San Nicolás]	
Kinderen:	bambini [bambíni]	denk aan het beroemde 'hertje'

Sint-Carolus-Borromeuskerk

Hendrik Conscienceplein

Op dit plein staat het beeld van Hendrik Conscience, de schrijver van 'De leeuw van Vlaanderen' en van dat gruwelijke verhaal op de Kleine Markt, weet je nog?

Dit plein doet ons dromen van het Zuiderse Italië. Zonder auto's, met terrasjes, een fontein en de prachtige barokke gevel van de Sint-Caroluskerk. Carolus Borromeus was een bisschop van Milaan die heilig werd verklaard omdat hij zich heeft ingezet voor de armen en de mensen die doodziek waren van de pest. De gevel van deze kerk is rijk versierd. Je kan er allerlei motieven in ontdekken: maskers, slingers, muziekinstrumenten.

Muziek lijkt de Italianen met de paplepel te zijn ingegeven. Kijk maar eens op de gevel van deze kerk hoeveel muziekinstrumenten. Ik zet ze voor jou even op een lijstje: bazuin, cymbalen, gitaar, harp, hoorn, luit, orgel, piano, pauk, viool, trom, trompet, trombone.

Je hebt al leren werken met Romeinse cijfers. Op de gevel zie je links een tekst waarbij enkele letters groter zijn geschreven. Deze letters verwijzen naar Romeinse getallen. Als je deze optelt dan kom je aan het jaartal waarin hier voor het eerst een pastoor werd aangesteld.

SanCte CaroLe BorroMae
tibi
fideLes

Heilige Carolus Borromeus,
aan u, [opgedragen]
door de gelovigen

We leren enkele woordjes Italiaans.

Muziek:	musica [música]	denk aan het Frans: l'amour
Muzikant:	musicista [muzicista]	
Fontein:	fontana [fontána]	
Liefde:	amore [amóre]	

Kleine Markt

Houd je klaar voor een waargebeurd moordverhaal. In Italiaanse maffiastijl en nog wel op dit rustige pleintje. Bekijk eens eerst de prent hiernaast. Probeer je in te beelden wat er gebeurt. Vertel het aan mekaar. Dan zal ik zo dadelijk het ware verhaal vertellen. Hier gaan we. We zijn in de 16de eeuw, de Gouden Eeuw van Antwerpen. In deze grootstad is veel geld te verdienen. Hier leven dan ook talrijke handelaars, vaak uit Spanje en Italië.

Eén van deze Italianen, een zekere **Simon Turchi** woont in 1551 hier aan de Kleine Markt. Hij is zopas ontslagen en werkloos en zit al gauw in geldnood. Hij kent een andere Italiaan **Jeronimo Deodati**. Die leent hem een grote som. Alles opgelost zou je denken. *Tot hier toe geen probleem.*

Maar Deodati vraagt al snel het geleende geld terug. Hij vertrouwt Turchi niet echt en dat lijkt terecht. Turchi kan niet terugbetalen. *Ook nu nog geen groot probleem.*

Maar dan komt er een vrouw in het spel. Beide heren zijn verliefd op dezelfde beeldschone Antwerpse dame Maria Van de Werve. Dan gaat de bal aan het rollen. Deodati is zo stom om juist aan deze vrouw over het geld te spreken. Turchi hoort dit en beeldt zich in dat de dame enkel van Deodati houdt, en niet meer van hem. Zijn jaloerse hoofd slaat op hol. *Nu wordt het pas een echt groot probleem.*

Turchi wil Deodati vermoorden. Hij heeft een vreselijk plan. Hij nodigt Deodati uit voor een feestmaal bij hem thuis en vraagt hem plaats te nemen in een stoel die hij speciaal voor zijn gast heeft laten maken. Dat zit aangenamer. Wat Deodati niet wist: de armleuningen van de stoel klappen onmiddellijk dicht en houden hem in een klem vast. Samen met een handlanger gaat Turchi nu zijn

slachtoffer met een dolk te lijf. Ze vermoorden Deodati en begraven hem in de kelder van Turchi's eigen huis, hier op de Kleine Markt. *Dit wordt nu echt een reuzegroot probleem voor de beide moordenaars.*

Ook toen was de politie waakzaam en de moord wordt ontdekt. Turchi moet voor de rechter komen en wordt op de pijnbank gezet om te bekennen. En dat doet hij. Recht geschiedt: hij wordt op de **Grote Markt** voor het stadhuis in zijn eigen gruwelijke stoel vastgeklemd, te kijk gezet voor alle Antwerpenaars en dan gemarteld. Onder de stoel wordt een vuur gestookt en zoals het in de gerechtsdocumenten staat: "hij wordt **gebraden**". Zo zie je maar: wie een put graaft voor een ander (of een stoel maakt voor een ander) ... (vul zelf maar aan). Is de prent nu helemaal duidelijk? Een rijke man, een stoel, een brandstapel eronder en ... (zo wreed was de straf vroeger).

En het werd nog gruwelijker: ook Turchi's handlanger die gevlucht was wordt aangehouden. Zijn straf zal niet malser zijn: al zijn botten worden gebroken en dan wordt hij op een rad vastgebonden. Pas twee dagen later sterft hij onder helse pijn.

Op een Italiaanse wandeling in Antwerpen hoort toch ook een echt Italiaans moordverhaal, dacht ik. Of niet soms? Niet van dromen deze nacht.

Dankzij de grote Antwerpse romanschrijver **Hendrik Conscience** (je weet wel, de schrijver van 'De Leeuw van Vlaanderen') is dit moordverhaal sinds de 19de eeuw erg populair geworden. Daar kan je eens goed mee stoefen (uitpakken) bij je vrienden.

We leren enkele woordjes Italiaans voor een kerkbezoek.

Stoel:	sedia [sédia]	denk aan: zetel
Huis:	casa [cáza]	misschien ken je een handelsketen voor allerlei <i>huysraad</i> ?
Verhaal:	storia [stória]	denk aan het Frans: histoire , het Engels: history

Repenstraat 1, poppentheater 'De Poesje'

De Teletubbies, Bumba, Olly, Wannabee: wie kent deze poppen niet? De televisie maakte ze ontzettend populair. We staan hier voor de Poesjenellenkelder. Het woord 'poesjenel' klinkt grappig, maar wist je dat het afkomstig is van het Italiaanse 'Pulcinella': een gekke poppenfiguur uit het Napolitaans toneel. De poppen zouden in onze streken binnengebracht zijn door Italiaanse marskramers: handelaars die legers vergezellen.

De poesjenellen uit Antwerpen kregen dikwijls een **bijnaam** die verwees naar een uiterlijk kenmerk zoals 'De Neus', 'De(n) Bult', 'De Schele' en ze spraken Antwerps. In de stukken werd vaak gelachen met mensen of situaties. Poppen kunnen het zich nu eenmaal permitteren te zeggen wat ze willen, want je kan ze toch niet straffen en je kan ook moeilijk achterhalen wie juist 'de poppen aan het dansen bracht'.

Ook in de kinderserie 'Kabouter Plop' komen een aantal figuren voor die omwille van een bepaalde eigenschap een naam krijgen. Bijvoorbeeld

Kabouter Lui. Kan je nog andere Kabouters uit deze serie opnoemen?
Met wie kan jij je vergelijken of kan je jezelf ook zo'n bijnaam geven?

We leren enkele woordjes Italiaans.

Kind:	bambino en bambina	denk aan het Engels baby , of aan het beroemde hertje
Pop:	bambola	
Marionet:	marionetta [marionétta]	
Neus:	naso [názo]	
Bult:	gobba	

Grote Markt, stadhuis

Ga dicht bij het beeld van Brabo staan en kijk even naar ons prachtig stadhuis.

Spieken mag niet, maar kijken hoe anderen iets maken of doen, daar kan je veel uit leren. Wel, dit stadhuis heeft stijl! En die stijl heet 'renaissance'. 'Renaissance' betekent letterlijk

'opnieuw geboren worden'. Zo'n 500 jaar geleden vonden de Italianen dat het na 1000 jaar middeleeuwen tijd werd om terug te kijken hoe de Oude Grieken en Romeinen kunst maakten. Ze wilden hen navolgen - anders gezegd – die oude kunst 'mocht herboren worden'. Zo begon deze 'nieuwe mode' in Italië. En daar gingen onze kunstenaars naar op reis: 'we reizen om te leren', niet? Voilà, wij keken, vergeleken en deden na. Of we nodigden ook Italianen naar hier. En daardoor hebben wij nu zo'n prachtig stadhuis in renaissancestijl.

Het stadhuis van Antwerpen hangt in de zomer vol vlaggen (wegens de restauratiewerken niet in 2020. Toch blijft de opdracht). Zoek de Italiaans vlag.

(Zoek niet te ver).

Welke kleur(en) heeft zij gemeen met de Belgische vlag?

Dit stadhuis werd gebouwd in de Gouden Eeuw van Antwerpen (en dat is 100 jaar vroeger dan de Gouden Eeuw van Nederland). In welke eeuw werd het gebouw voltooid? Helemaal bovenaan staat een adelaar en ook de datum wanneer het gebouwd werd voltooid. Welke eeuw is dit? Dan weet je meteen welke eeuw overeenkomt met 'de Gouden Eeuw van Antwerpen'.

We leren enkele woordjes Italiaans.

Vlag:		bandiera [bandjéra]	
Stad:		città [sjittá]	
Stadhuis:		palazzo municipale	letterlijk: paleis
Antwerpen:		[paládzo moenisipále]	van de gemeente
		Anversa [Anvérsa]	

Nationalestraat 72

De gevel van deze mooie kledingwinkel moet je toch eens goed bekijken. Misschien kan je best aan de overkant van de straat gaan staan, dan krijg je geen stijve hals.

Wie had dat gedacht? Het lijkt wel op een klein Italiaans paleis, midden in een Antwerpse winkelstraat, met roze zuilen en maskers! Zie je die mooi versierde stroken op de eerste en tweede verdieping? Het middelste raam heeft ook twee slanke zuilen gekregen.

Hoe zou jij je gevel versieren? Denk eraan dat de overburen daar meer op moeten kijken dan jij. Zou je dan niet best even naar hun smaak polsen?

Welke beeldjes zou jij maken om in de nissen te zetten op de derde verdieping?

Zie je de naam van de winkel op de vitrine?

Weet je ook wat 'garderobe' (letterlijk) betekent? (in het Italiaans is dit guardaroba).

En waarom zou er 'Garderobe nationale' bijstaan, denk je? (Zoek het niet té ver.)

We leren enkele woordjes Italiaans.

Kleerkast:	guardaroba	denk aan het Frans: garderobe
Jurk:	vestito[vestieto]	
Muts:	berretto [berretto]	(denk aan het Frans: baret
Hemd:	camica [kamietsja]	
Short:	shorts [sjort]	
Slippers:	ciabatte [tsjabatte]	

Modemuseum (MoMu)

Nationalestraat 28

De jongste designer en modeontwerper van 't Stad woont in Borgerhout, is 12 jaar en heet Maurice De Schrijver.

Maurice ontwerpt kleding voor zichzelf, zijn maten en liefhebbers van kwalitatieve streetwear. Zijn kledinglabel Patron De Gouwe Ouwe is nu ook te koop in een Antwerpse skatewinkel. bron GvA

Heb jij 'hippe' kleren in je kast hangen? Ben jij dol op mooie kleding? Dan sta je hier voor jouw favoriete gebouw: het MoMu. Dit museum telt meer dan 33.000 voorwerpen die iets met kleding te maken hebben. Helaas is het wegens verbouwingswerken nog even gesloten, maar opent zeker terug. Hier in de buurt kan je echt je hartje ophalen aan leuke kleding, schoenen, accessoires.

Milaan is de stad in Italië waar alles om mode draait. Maar ook Antwerpen heeft zijn plaatsje in de modewereld. Ken je de Antwerpse Zes?

Misschien is het beroep van modeontwerpen ook iets voor jou?

Versier je eigen sneakers, ontwerp je eigen logo, maak je eigen camouflagekleding... Kijk eerst hier heel goed rond!

We leren enkele woordjes Italiaans.

Rood:	rosso [rosso]	(denk aan 'ros', rood-geel)
Wit:	bianco [bieanko]	
Groen:	verde [verde]	
Blauw:	blu [bloe]	
Geel:	giallo [dzallo]	

K3 Jurkje

<https://www.youtube.com/watch?v=QjLmUPRi474>

Onze-Lieve-Vrouwekathedraal

Handschoenmarkt

Deze mega-kerk mag echt fier zijn op enkele werken van Peter Paul Rubens, de beroemdste Antwerpenaar ooit. Onze grootste barokschilder is niet zomaar uit de lucht komen vallen. Hij heeft veel opgestoken van zijn leermeesters in Antwerpen, maar evenzeer van zijn studiereis in Italië. 'We reizen om te leren', niet? Rubens zag hoe de Italianen, wanneer ze praten, hun hele lichaam gebruiken. Dat noemen we 'theatraal' (zoals in een theater, alsof ze toneel spelen); nu spreken we op zijn Engels van 'bodylanguage'. Die lichaamstaal heeft Rubens heel bewust in zijn schilderijen aangewend.

Kijk eens naar de verschillende werken die je in deze kerk kan terugvinden: *De Kruisoprichting*, *De Kruisafneming*, *De Verrijzenis* en *Maria ten-hemel-opneming*. Zoek de figuren van wie de houdingen en de gebaren duidelijke taal spreken. Probeer die houdingen ook maar eens na te doen. Moeilijker dan je denkt! We vermoeden dan ook dat Rubens zeker bij zijn eerste ontwerp vele modellen samen liet poseren. Omdat zo'n stilstaand groepstaferel zo levendig mogelijk moet overkomen heet zo'n geschilderd taferel een 'levendig toneeltje' ('un tableau vivant').

Kunstenaars worden dus beïnvloed door andere kunstenaars of door hun omgeving. Jullie onder meer door je ouders. Misschien heb je wel een stopwoordje of gebaar van je papa of mama overgenomen, of zijn er andere zaken waarvan anderen zeggen: 'Dat je heb je van je opa of je tante'. Kan je voorbeelden geven?

We leren enkele woordjes Italiaans.

Schilderij:	pittura [pittúra]	denk aan het Frans: une peinture
Schilder:	pittore [pittóre]	denk aan het Frans: un peintre
Kleur:	colore [colóre]	denk aan het Frans: couleur
Theater:	teatro (teátro)	

Steenplein, het Zuiderwandelterras

Gente di mare

[https://www.youtube.com/watch?v=k-](https://www.youtube.com/watch?v=k-3KecdyOZU&list=PLTUFLdSzTbCLLiWsKNnovlbaPcwWaDs_m&index=33)

[3KecdyOZU&list=PLTUFLdSzTbCLLiWsKNnovlbaPcwWaDs_m&index=33](https://www.youtube.com/watch?v=k-3KecdyOZU&list=PLTUFLdSzTbCLLiWsKNnovlbaPcwWaDs_m&index=33)

We maken op het Steenplein een kleine klim naar boven en komen dan op een ‘wandelterras’. Nu kan je de Schelde eens op een andere manier zien zo uit de hoogte. Zie je dat reusachtig beeld staan? Het is gemaakt door een heel speciale Italiaanse kunstenaar.

Zijn naam kan je zelf vinden bij het beeld: ...

Het beeld stelt een figuur voor die uitkijkt over de Schelde. Je zou niet zeggen dat het een dame is, maar het is een heel speciale vrouw. Om zich te beschermen draagt ze op het hoofd een helm en houdt zij een schild. Bij de Oude Romeinen was deze godin, Minerva, de beschermster van steden, van kunsten en wetenschappen. Hier vertegenwoordigt zij de welvaart van Antwerpen. Zij kijkt dan ook fier naar de rivier in de richting van de zee in de hoop dat vele vrachtschepen van over de ganse wereld naar de Antwerpse haven varen.

Onthoud deze dame maar: je komt ze nog tegen in het huis van de meest

beroemde Antwerpenaar...

Je hebt zeker al eens iets over Romeinse goden gehoord?

Jupiter was hun oppergod. Weet je ook wie de godin van de liefde was? ...De oorlogsgod? ...De zeegod? ...De godin van de jacht? ...De wijngod? ... Kies uit: Mars, Bacchus, Venus, Neptunus en Diana.

We leren enkele woordjes Italiaans.

Wandelen:	passaggiare [passegjáre]	passant , voorbijganger
Schip:	nave [náve]	(letterlijk: ‘het schip sturen’)
Varen:	navigare [navigáre]	denk aan het Frans: espoir
Hoop:	esperanza [esperánza]	
Stroom, rivier:	fiume [fióeme]	

Sint-Andrieskerk

Sint-Andriesstraat 5 en Waaistraat

Er waren eens twee broers **Petrus** en **Andreas** (ook Andries genoemd). Het waren vrienden, leerlingen van Jezus. Zij hebben hun leven gegeven voor Jezus en stierven zoals Hem de kruisdood. Vooraan **in deze kerk** staat een mooi beeld van **Petrus**. Achter hem staat zijn kruis, een

omgekeerd kruis want de legende wil dat hij ondersteboven gekruisigd is. In **Rome**, de hoofdstad van Italië, staat het beroemdste beeld van **Andreas** met zijn X-kruis, een schuin kruis.

Ga nu in de schatkamer en zoek in de grote glazen kast naar een mooi scheepje. Herken je het torentje op het zilveren schip? Op het torentje staat Andreas.

Andreas zou begraven liggen in een stad in Zuid-Italië. Zoek de naam van deze stad ... Deze naam staat op de voorsteven (voorkant) van het schip.

Andreas, visser van beroep, heeft in de netten “vissen verzameld”. Ook hier in *zijn* Sint-Andrieskerk doet Andreas aan *netwerking* en verzamelt hij elke zondag mensen die allemaal ‘in hetzelfde bootje zitten’, namelijk in de kerk van Jezus. Als je met een schip op reis mocht gaan, wie mag er dan mee (in hetzelfde schuitje zitten) ?

We leren enkele woordjes Italiaans.

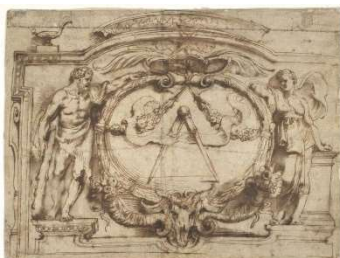
Kerk:	chiesa [kijésa]	denk aan het Frans: église
Schip:	nave [náve]	denk aan het Frans: trésor , het Engels: treasury
Schat:	tesoro [tesóro]	

Museum Plantin Moretus

Vrijdagmarkt 22-23

Dit museum is een topmuseum! Het staat terecht op de (UNESCO-)lijst van de belangrijkste monumenten van de wereld. Honderden jaren lang hebben de families Plantin en Moretus in dit huis hun beroemde drukkerij en uitgeverij uitgebaat. De bijbels, atlassen, gedichten en zo vele soorten wetenschappelijke boeken die hier gedrukt werden vind je wereldwijd terug.

Plantin koos een gulden passer als kenteken dat op het titelblad van elk boek kwam te staan: het 'drukkersmerk'. De bijbehorende spreuk '**LABORE ET CONSTANTIA**' betekent '**Door arbeid en standvastigheid**'. De cirkel is een van de moeilijkste vormen om te tekenen; maar met een passer moet het perfect lukken.

Zo krijg je telkens een mooi resultaat als je **STANDVASTIG** bij je ideeën **BLIJFT** én tegelijkertijd ook in beweging komt en er hard **VOOR WERKT**.

Vraagje? Welk been van de passer zou de standvastigheid voorstellen? Welk been de arbeid?

Ga in het museum op zoek naar dit merkteken. Om ter meest.

Latijn - Zoek op je tocht door het museum naar boeken, teksten, opschriften in het Latijn. Je zal versteld staan. Wat vandaag het Engels is voor iedereen was vroeger het Latijn voor al wie kon lezen en schrijven. Wat heeft dit met Italië te maken. Wel het Italiaans is ontstaan uit het Latijn dat 2000 jaar geleden gesproken werd in het oude Italië.

We leren enkele woordjes Latijn

Wetboek:	codex	denk aan een ' code ', bv. wegcode
Geneesmiddel:	medicamentum	
Plantenwereld:	flora	denk aan het Frans: fleur , en het Engels: flower)
Dierenwereld:	fauna	
Natuurkunde:	fysica	

Vrijdagmarkt 1 - 'Romantisch Venetië'

Op de voorgevel zie je een heel mooi schilderijtje, gemaakt van allemaal kleine steentjes: een mozaïek. We hebben ook een foto gemaakt van deze brug. Die staat in het romantische Venetië, voor toeristen een van de meest populaire steden van Italië.

Waarom zouden de mensen van dit huis dit op hun gevel hebben geplaatst? Waren het Italianen? Waren zij ooit in Venetië geweest? Hadden zij misschien vrienden die daar woonden?

Wat vind je ervan? Heeft de kunstenaar dat goed gedaan? Details? Kleuren?

Welke mozaïek zou jij maken als je straks thuiskomt van deze fijne vakantiedag? Met een kurk of een aardappel die je als een frietpatat versnijdt en met waterverf kan je fijne mozaïekjes stempelen.

En met de terrasjes heeft dit sympathieke plein zonder verkeersdrukte ook iets van de ongedwongen sfeer van **een Italiaanse piazza...** (goed lezen: 'pi-ázza'!)

We leren enkele woordjes Italiaans.

Brug:	ponte [póntee]	denk aan het Frans: le pont van Avignon
Plein:	piazza [piádza]	herken je het ene woord in het andere?
Markt:	mercato [mercáto]	
Gondel:	gondola [góndola]	